

Nr 314.

Av herrar **Karlsson, Gottfrid, och Johansson, August, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.**

I det av Kungl. Maj:t i proposition nr 114 framlagda förslaget till ny förordning angående kontroll å tillverkning av samt handel med margarin, margarinost, fettemulsioner och konstister m. m. föreslås bland annat, i vad det gäller benämningen vid saluhållandet av dessa varor, en tydligare gränsdragning mellan ifrågavarande konstprodukter och de naturliga produkter från jordbruket, som de förstnämnda avse att ersätta. Smör skall t. ex. få behålla ensamrätten att kallas smör och margarin skall heta margarin o. s. v. Det har nämligen visat sig, att hos konstprodukternas framställare och försäljare yppat sig en viss benägenhet att efterapa de naturliga produkternas namn för dessa alster, tydligen i syfte att därigenom giva dem en annan karaktär än det rena surrogatets. Vad som i detta avseende i propositionen föreslagits för att förhindra namnefterapning har givetvis sin betydelse ur rent ettikettsmässig synpunkt, ehuru väl man numera knappast kan antaga att någon »vilsledes» av de skilda benämningarna på margarinet, så att t. ex. någon skulle anse det vara naturligt smör, även om det kallas »Smörna» eller »Alfa-Ko». Margarinet har nämligen på senare åren, tack vare det förbättrade tekniska framställningssättet och den oerhörda reklamen, vunnit ett sådant anseende, att ingen egentligen reagerar för namnet. För restauranginnehavare och dylikt kan det möjligen vara av en viss betydelse att kunna förväxla smör och margarin, men den möjligheten kommer allt fortfarande att förefinnas även med antagande av de i propositionen föreslagna bestämmelserna till skärpning av namnfrågan. Den enskilde förbrukaren däremot »vilsledes» ej av något annat än reklamen och priset, ty han vet, trots alla vackra namn, att det är *margarin* han äter.

Frågan om illojal konkurrens från margarinfabrikanternas sida ifråga om *namnförväxling* är sålunda knappast längre aktuell. De framställningar, som på senare åren gjorts från skilda håll, syftande till nya bestämmelser ifråga om margarintillverkningen och försäljningen av hithörande produkter, siktar i själva verket betydligt längre än till namnfrågan, inblandningen och kontrollen. Vi kunna gärna öppet er-

känna, att det är ett tillbakaträngande av margarinförbrukningen det gäller. Det är den alltmer tilltagande användningen av margarin på smörets bekostnad, som börjat oro landets jordbrukare, vars främsta inkomstkälla ju dock är mjölkhanteringen. Så länge möjlighet fanns att på exportmarknaden avsätta smöret till rimligt pris, var emellertid denna oro föga berättigad, enär det både ur enskild och nationalekonomisk synpunkt ej kunde vara annat än förmånligt att förbruka margarin i stället för smör rent affärsmässigt sett. Förbrukningen av smör framför margarin var då mest en smakfråga till smörets fördel. Och hela den utredning, som ligger till grund för den kungl. propositionen, kan ju sägas bygga på ett tidsläge, som rättfärdigar ovannämnda synpunkter, ity att denna omspanner i huvudsak åren 1928 fram till 1931 och alltså en tid, då ännu oförminskade exportmöjligheter till rimliga priser voro för handen.

Sedan dess har emellertid åtskilligt inträffat, som ställer denna fråga i en helt annan dager. Senaste tiden har som aldrig tillförne ställt världen inför spørsmålet: *produktion* och *förbrukning*. Bortsett från den kristid, varunder hela världen nu vändas, och vilken måhända har sin djupaste rot i krigsskulder och ökad misstro mellan folken, få vi nog ändock göra klart för oss, att exportmarknaderna, såväl för livsmedel som industriprodukter, under en lång tid framåt komma att lida av en viss begränsning, om de ens någonsin komma att återtaga sin forna karaktär. För endast några år sedan var den stora frågan *produktion*, för närvarande synes den mer och mer bli *förbrukning*. Det låter paradoxalt, men det är tyvärr en sanning. Rationaliseringen och den alltmer stegrade produktionen har fört det dithän. Och då varje land och folk i stegrat tempo söker förse sina egna behov av såväl livsmedel som industrialster, måste detta så småningom leda till en förminskad världshandel av färdigprodukter, så att marknaden på ett helt annat sätt än förr kommer att begränsas till det egna landets förbrukning.

Det är inför detta allvarliga problem, som ställningstagandet till jordbruksnäringen i denna tid måste göras. Och det är härifrån man måste utgå då det gäller att avgöra frågan om skydd åt livsmedelsproduktionen i vårt land.

Kunna vi uppehålla och utvidga vår exportindustri och sålunda överföra till industrinäringen överskottet av den befolkning, som jordbruksnäringen — på grund av bristande försörjningsmöjligheter i konkurrensen med geografiskt bättre lottade länder och en tilltagande konstproduktion av livsmedel — måste avstå, så är ju frågan om skydd åt jordbruket tämligen obefogad. Under sådana förhållanden är all nybildning av jordbruk meningslös och allt brukande av karg och mera svårtillgänglig mark en nationalförlust. Statens medverkan till bildande av jordbruksegnahem är då logiskt sett obegriplig. Men om det under alla dessa år sedan 1904 — då egnahemsrörelsen startades här i landet — an-

setts som ett statsintresse att söka bevara och föröka jordbrukarnas antal, så måste det väl i denna tid vara dubbelt angeläget med hänsyn till den utveckling på världshandelns område, som här ovan berörts.

Anse vi det sålunda angeläget, med hänsyn till vårt folks försörjningsmöjligheter, att modernäringen i fortsättningen skall någorlunda behålla sin karaktär som sådan, så måste vi tillse, att arbetsuppgifterna och avsättningsmöjligheterna ej berövas densamma. Vi kunna då ej utan vidare låta ersätta de naturliga produkterna från denna näring med konstprodukter, framställda ur råvaror från fjärran länder, blott av hänsyn till prisfrågan för konsumenterna. Ty vilja vi kvarbliva i det land, som kallas vårt, så nödgas vi även att dela detta lands resurser till självförsörjning och arbetstillfällen, men då måste vi också tillse, att bytesmöjligheterna mellan de skilda producent- och konsumentgrupperna bli sådana att alla kunna existera.

För ojämförligt största delen av jordbruksnäringens utövare är mjölkproduktionen av vital betydelse för driftens uppehållande; ja, man kan påstå, att utan denna är jordbruk för den stora massan av dem omöjligt att driva. Skall margarinproduktionen i fortsättningen behålla och utvidga sin nuvarande marknad, synes emellertid mjölk- och smörproduktionen rätt snart stå inför en betydande reduktion, som i sin tur måste leda till ytterligare försvagande av jordbruket i stora delar av vårt land. Från denna utgångspunkt anse vi, att en begränsning av margarinförbrukningen nu måste anses aktuell här i landet. Det är visserligen ett grannliga spörsmål, som kan komma att beröra näringsfriheten och som sålunda kan framkalla allvarliga betänkligheter. Men inför faran av en naturlig, inhemsk närings undanträngande genom en konstprodukt, som huvudsakligen framställes av utländsk råvara och vars prisbillighet ytterst beror på bortrationaliserade arbetstillfällen för landets egna arbetare, torde man nödgas att välja den *minst* betänkliga utvägen.

Vi anse därför, att en utredning snarast möjligt bör komma till stånd för att få utrönt, huru och på vilket sätt margarinförbrukningen här i landet bör begränsas. En sådan utredning kan givetvis icke förbigå att vidröra såväl exportmarknadsproblemet som folkförsörjningsproblemet i sin helhet, liksom den även måste upptaga frågan om den väg, på vilken denna industri i viss omfattning utan allt för stora besvärligheter för företagare och arbetare kan avvecklas. Det torde emellertid ej vara nödvändigt att så fördjupa sig i dessa spörsmål att resultatet därigenom lång tid fördröjes. Genom världskrigets ingripande upphörde margarinindustrien tämligen hastigt, på grund av brist på råvara, och den gången blev det jordbruksnäringens lott att utan vidare utredning underkasta sig ingrepp i näringsfriheten för att i möjligaste mån söka svara för livsmedelstillgången. Det var då en allvarlig situation, men är den måhända inte lika allvarlig nu, fastän ur andra synpunkter? Jordbruks-

näringsen kan inte fortleva enbart som en reservnäringsen, då andra utvägar äro stängda för folkförsörjningen. På grund av sin natur kräver den en kontinuerlig drift, och tillfälliga inskränkningar eller nedläggelser som vid industriföretagen kunna vid densamma ej tillgripas.

Landets jordbrukare stå för närvarande i en förtvivlad situation. Många av dem synas nu dömda till undergång, ekonomiskt sett. Men det värsta är att *alla* se med bekymmer mot framtiden. Och enligt vår uppfattning är det nu angeläget att söka finna utvägar till någon ljusning, åtminstone så till vida att våra naturliga försörjningsmöjligheter utnyttjas.

I avseende på det nu föreliggande förslaget bör, enligt vår mening, en väsentlig förändring beslutas. Kungl. Maj:ts förslag innefattar bland annat att margarinförpackning skall vara försedd med uppgift om det procenttal natursmör, som ingår i varan. Från de utgångspunkter, på vilka denna motion i det föregående bygger, ha vi icke kunnat ansluta oss till denna del av förslaget. Såsom vi se på problemet, smörproduktion contra margarinproduktion, anse vi, att varje inblandning av natursmör i margarin bör förbjudas. Åtskilliga skäl torde kunna anföras för en sådan ståndpunkt. Redan den omständigheten, att en i sig självt färdig produkt, som natursmöret måste anses vara, skall tagas i anspråk för att göra margarinet smakligare och värdefullare — och på grund härav mera konkurrenskraftigt med natursmöret — måste ur jordbrukets synpunkt anses vara synnerligen betänkligt. Vi äro medvetna om att även bland jordbrukare tidigare en motsatt mening gjort sig gällande, varvid man föreslagit viss högre inblandning av natursmör i syfte att vinna ökad avsättning för natursmör. Det vill dock förefalla som om de, vilka förordat denna väg, icke tillräckligt tänkt igenom vad ett sådant förslag kan innebära. Enligt vår mening kan ett sådant förslag leda till framställande av ett margarin av den kvalité, att det ytterligare minskar användningen av natursmör. Det synes oss vara riktigare, att varje vara får gälla för vad den verkligen är. Det bör också erinras därom, att förbud redan är stadgat mot inblandning av margarin i smör, och en naturlig konsekvens härav borde vara att ej heller smör får inblandas i margarin. Endast på det sättet synes det vara möjligt åstadkomma den särskilnad mellan smöret och margarinet, som ur olika synpunkter måste anses vara önskvärd.

Med stöd av vad som ovan anförts, få vi därför hemställa,

att riksdagen i sitt yttrande över Kungl. Maj:ts proposition nr 114 med förslag till ny margarinförordning ville begära sådana bestämmelsers intagande i förordningen, att vid tillverkning av margarin inblandning av natursmör måtte förbjudas, och samtidigt hemställa att Kungl. Maj:t ville verkställa en utredning angående

de behovet av de ytterligare ingripanden på margarinlagstiftningens område, som på grund av ovan angivna och inträdande förhållanden kunna påfordras, samt vidtaga de åtgärder, som därav kunna föranledas.

Stockholm den 8 mars 1932.

Gottfrid Karlsson.

August W. Johansson.